

**Silaannaap kissatsikkiartorneranut atatillugu nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut
ajornartorsiutigiligaasa, soorlu panernersuaqartalernerata kingunerisaanik immikkut
ittumik ataavartumillu iliuseqartoqarnissaa/nunalerinermut pilersaarusiortoqarnissaa
siunertaralugu suliamut ilisimasalinnik siunnersuisussatut
suleqatigiissitaliortoqarnissaanik
Naalackersuisut peqquneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut
siunnersuut**

pillugu

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerreqarneranut saqqummiunneqartoq

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu ataatsimiititaliap suliarinninnermi kingullermik ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Hans Aronsen, Inuit Ataqtigiit, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraatit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth K. Heilmann, Atassut

1. Siunnersuutip siullermeerneqarnera

Siullermeereernerata kingorna aalajangiiffigisassatut siunnersuut Aalisarnermut ataatsimiititaliamit suliarineqarpoq, Inatsisartullu aalajangiinissamut tunngavissaattut tulliuuttut Ataatsimiititaliap ilanngussarai. Siunnersuummi siunertarineqartut piviusunngortinneqartariaqartut aammali aalisarnermut ataatsimiititaliami nalilersortariaqartut Inatsisartuni partiini amerlanerussuteqartunit siunnersuutip siullermeerneqarnerani tunngaviatigut isumaqatigineqartoq Ataatsimiititaliap maluginiarpaa. Naalackersuisut akissuteqaatiminni inassuteqarnissamut pissutissaqanngitsoq Ataatsimiititaliap maluginiarpaa.

2. Siunnersuutip imarisai

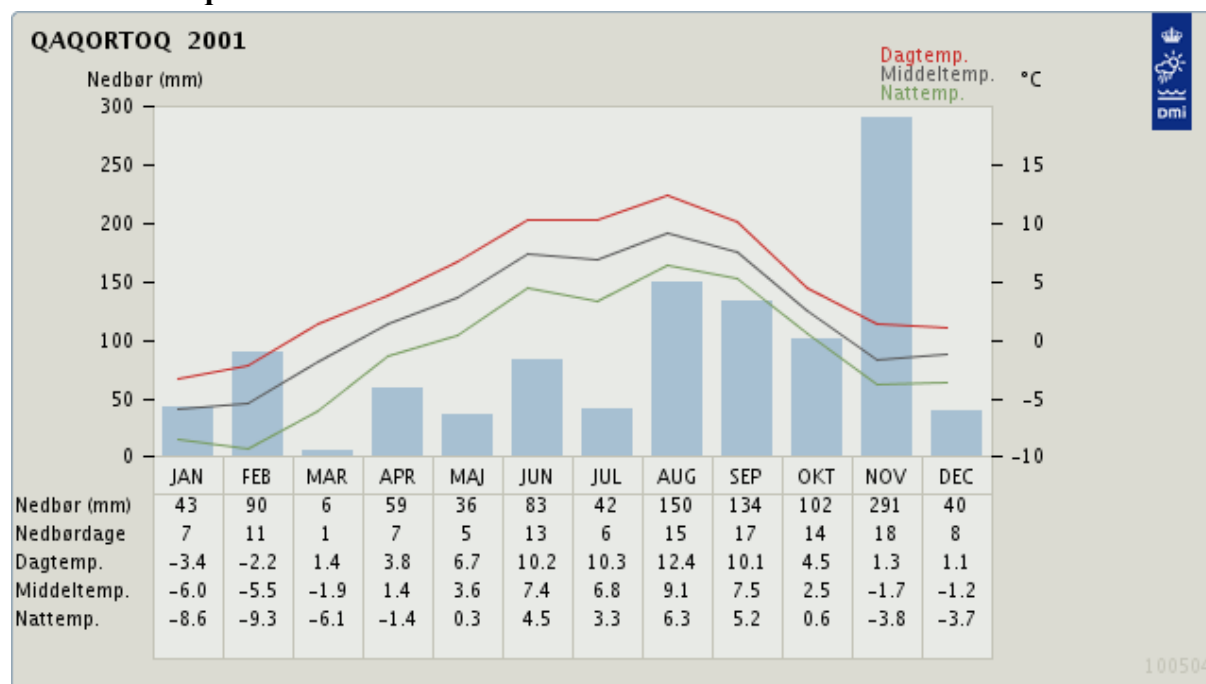
Silap allanngornera pillugu paasinninnermi aamma tamanna Kalaallit Nunaannut atatillugu pingaaruteqarmat suliamut ilisimasalinnik suleqatigiinnik Naalackersuisut pilersitsissasut siunnersuuteqartunit kissaatigineqarpoq. Kalaallit Nunaanni nunaateqarnermik inuussutissarsiuteqarnerup silamut atatillugu unammilligassat qanoq

aaqqiivigineqarsinnaaneritut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuusissanik pilersitsinissaq tunngavilersuinissarluk suleqatigiissitap suliaassarissavai.

3. Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Siunnersuuteqartut aalajangiiffisassatut siunnersuutertik kaammattuutigaat nunarsuarmi silap pissusaata nikerarnera allanngorarneralu ullutsinni atugarineqartut innersuussutigalugit. Ataatsimiititaliap qularutissaasorinngilaa nunarsuarmi najugaqarfisatsinni sila ilimanarluinnartumik allanngoriartortoq, silatta pissusaasarnikuusunut naleqqiullugu annertuumik nikerarnera allanngorarneralu takussutissaqarsorinarmat.¹ Ataatsimiititaliamit paasinneriaaseq malillugu silap allanngorarneri assigiinngitsorpassuarnik pissuseqarluni pilermat ilaatigut mianersornissaq pisariaqarpoq, nunatsinni nunalerinermik inuussutissarsiummut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aalajangersimasumik tamatumap kingunerisaanik sunniutaasinnaasunik tigussaasumik inerniliisoqartinnagu. Takussutissiami 1-imi 2001-imi Qaqortumi sila pillugu DMI-mit nalunaarsuutit takuneqarsinnaapput. 2001-imi qaammammut agguaqatigiissillugu nittaattarnera qaammatit aqqaneq-marluk ingerlaneranni 89 mm-iupput.

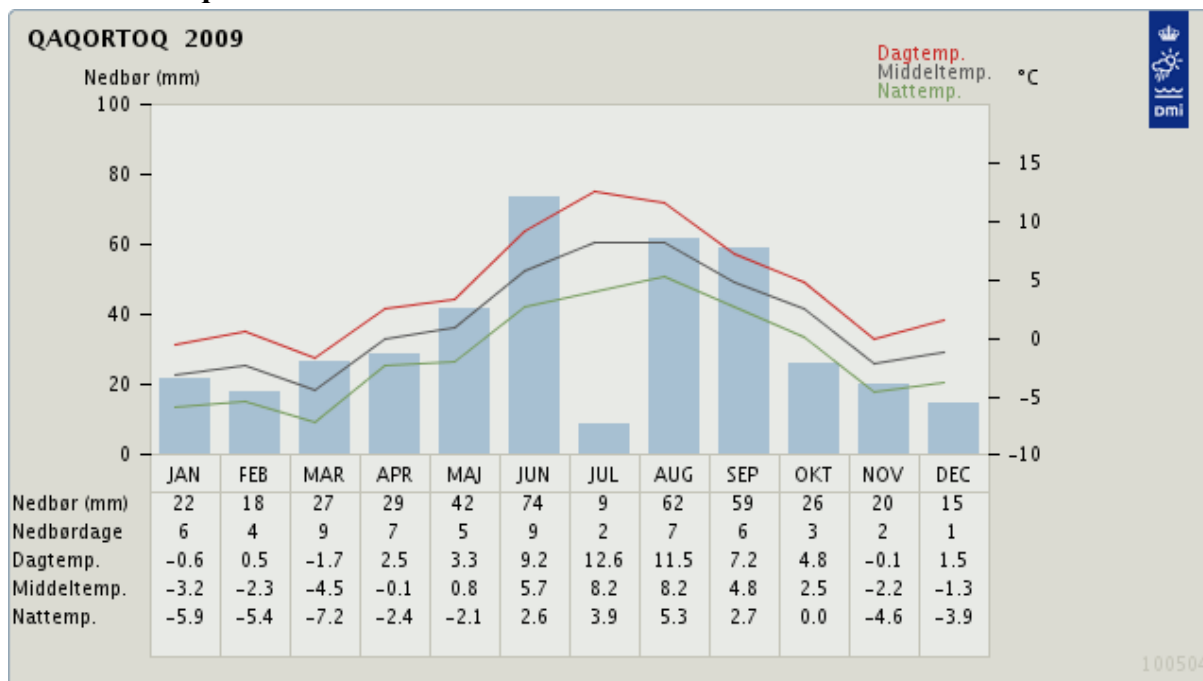
Takussutissiaq 1.



¹ Saqqummersitami ”CLIMATECHANGE. Global Risks, Challenges & Decisions, København, 10.-12. marts 2009 - www.climatecongress.ku.dk” ilaatigut allaaserineqarpoq: nunarsuup avannaani Kujataanilu sermersuit annertunerusumik aakkiartornerat takuneqarsinnaasutut immap qaffakkiartorneranik kinguneqarpoq. Kalaallit Nunaanni sermersuup ilaata alapernaarsorneranik takuneqarsinnaavoq aasakut minnerpaamik ulloq ataaseq aakkiartornermi kissassutsit 1979-imiit 2008-mut 50% procentimik annertuseriarsimasut... (issuaaneq naavoq), taamatuttaaq Kalaallit Nunaanni 2007-imi aasaq immikkuullarissumik kialluinnarsimavoq. Aasaq taanna kujataa tamakkerlugu aanerpaaffia anguneqarpoq, kiisalu piffissaq aakkiartorfiusoq ullunik 10-20-nik sioqutsilluni aallartipoq Kujataanilu ullut 60-it sivilunerulluni (issuaaneq naavoq)

Takussutissiami 2-mi 2009-mi Qaqortumi sila pillugu nalunaarsuutit takuneqarsinnaapput. Takuneqarsinnaavoq agguaqatigiissillugu qaammammut nittaattarneq qaammatit aqqaneq-marluk ingerlaneranni 33 mm-iusoq. Taamaallilluni naatsorsuinerit marluk taakku inernileraanni agguaqatigiissillugu qaammammut 53 mm-inik annikillissimapput. Taamaattorli tamanna tunuarsimaarutaasariaqarpoq 2001 aamma 2009 ukiut immikkuullarissuusinnaammata sila nalinginnaasumik pissutsinut naleqqiullugu tamatuma nalaani annertooujussuarmik nikerartuummat. Naak ilimanarsinnaagaluartoq kujataani panernerulersimasoq piffissaq sivilunerusoq eqqarsaatigalugu aalajangersimasumik inerniliinissamut akuttunngitsumik misissuisartoqartariaqartassaaq, paasiniallugu nittaattarneq aalajangersimasumik allanngorsimanersoq oqaatiginiassagaanni, tamannalu tunngaviatigut nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermi atugassarititaasunut allanngortitsissanersoq.

Takussutissiaq 2.



Najoqqutassiorfik DMI

3.1 Silap allanngorarneri nunalerinermut taamaallaat ajoqutaappat?

Oqallisigineqarsinnaavoq silap allanngorarsinnanera nunalerinermut taamaallaat ajoqutaaginnarnersoq. Naasorissaanermik ilinniagartooq Kenneth Høegh² internet-imi allaaserisami silap kissatsikkiartotarnerata Kalaallit Nunaanni nunalerinermut ajoqutai iluaqutaalu isumaliutersuutigai. Naak naatitanik naatitsisarneq sulii pilerfimmuniikkaluartoq Kenneth Høegh naliivoq sila kissarnerusoq Kalaallit Nunaanni nunalerinermut

² http://climategreenland.gl/udfordringer_og_muligheder/landbrug/&new_language=9

allanngorartitsinnaasoq nioqqutillu annertusineqarsinnaasut, taamaalilluni nunalerineq piffissap ingerlanerani naatitanik naatitsisarnermik aningaasarsiornarnerusumillu ingerlatsiffiulersinnaalluni, taamaalilluni savaateqarnermit isertitsissutaasartut ilaneqarsinnaallutik.

Kenneth Høegh tulliuuttunik ilaatigut allaaserisaqarpoq:

*”Ataatsimut isigalugu silap kiannerulernera nunalerinermut iluaqusiisussaavoq. Nunaateqafiusuni Kitaata Kujataniittut ittuni ukiup ilaata naatsiviusinnaasup sivisunerulernera periarfissiisaaq naasunik tunisassiatut naatitsisarnerup annertunerulernissaanut, piffissami naajartulerfiusumi piffissallu naajartulerfiusup sivisussusiani kissassuseq/nillissuseq pissutaasarmat issittut kialaarnerusortaanni nillataarnerusortaannilu naasuisanneranut. Taamaattumik silap kiannerulernera ivigartortsivissat annertusinerannik aamma nersutitut nerukkaatissatut naatitanik ivigarsuarnillu katersukkatut toqqortikkat kiisalu naatitat naatsiiallu il.il. tungaasigut iluanaarutisianik annertunerulersitsisaaq.”*³ (Issuaaneq naavoq)

Naak silap kissatsikkiartorneranut sunniutaasut ikaarsaariartornerlu tunngaviatigut ajunngitsumik nalilersorneqaraluartoq taamatut ineriartorneq unammilligassartaqanngitsuunngilaq, nittaattarnerup annikilliarternera nerukkaatissaliornermut nikerartumik sunniuteqarsinnaammat. Tamatuma nerukkaatissat nunani allanit pisiarisariaqalernerat kingunerisinnaavaa. Nerukkaatissanut atatillugu Kenneth Høegh ima nalilersuivoq:

”Aasaanerani silap kiannerulerfigisaani sialoqarani panernersuaqarfiusartut akulikinnerat ajortorsiorfiusinnaavoq. Taamaasilluni 2007-imi 2008-milu aasaqqaataani qaammatit sialoqaratik panernersuaqarfiusut inuussutissarsiulinnut ajoquseerujussuarsimapput, pingaartumik ivikkanik aamma naatitanik nerukkatissatut toqqortigassanik naatitsiniarnerup tungaatigut. Tamanna ivigartortitsiviusartunut panernersuarmit immikkut eqqugaasunut, aamma Qassiarsuup eqqaani ivigartortitsiviusartunut annertuunik sunniuteqarsimavoq. Ukiuni makkunani nunalerisoqarfiusuni imerterutissatut arlalinnik imeqarfiliortoqarpoq nerukkaatissanik

³ http://climategreenland.gl/udfordringer_og_muligheder/landbrug/&new_language=9

*akuneqanngitsunik naatitsisarneq allanngujaallisarniarlugu.*⁴ (Issuaaneq naavoq)

Siuliani ilanngutatut issuarneqartoq 2009-mi april-imeersuuvoq. Taamaattumik Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnerup inissisimaneranik allaaserisaq taanna suli ullumikkumut atuuppoq. Siuliani issuaanermi takuneqarsinnaavortaaq 2007-imi aamma 2008-mi piffissaq panernersuaqarfittut ittoq imermik amigaateqarneq pissutigalugu ivikkanik naatitsinermit nerukkaasiormullu atatillugu nunalerinermut unammillernartuusimasoq. Siuliani issuarneqartunit takussutissaagunarportaaq nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut nittaattarnerit appariartorneranut nammineerlutik iliuuseqarniartut, nerukkaatissat annertusiniarlugit imerterisalerneq pilersinneratigut.

Nittaattarnerup pissusaa siuliani allaaserineqartutuut 2010-mi pileqqissappat aasalernerata aamma panertuunissaa allaqqunneqanngitsoorneqarsinnaagunangilaq. Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu unammilligassat tamakku piareersimaffiginiarlugit inuussutissarsiut aningaasalersuineqarnissamut qinnuteqarsinnaasoq inatsisitigut periarfissaareerpoq. Taamaalilluni Nunalerinermik inuussutissarsiormerup siuarsarneqarnissaa pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 6-imi, 2. december 2009-imeersumi imatut allassimasoqarpoq:

”Ingerlatsinermit atortut atortullu allat

§ 9. Naalackersuisut inuussutissarsiutit siuarsarnissaannut tapiissutinik tunniussisinnaapput:

1) Maskiinanut, atortussanut, imerterutissanut, ungaluliassanut kiisalu ingerlatsinermit atortussanut allanut pisariaqartinneqartunut pissarsinermit.

2) Innaallagissiornermit atortunik sananermut pissarsinermulluunniit, tassunga ilanngullugit erngup nukinganik innaallagissiorfeqqat, anorisaatit aamma seqerngup qinngorneranit nukissiuutit nunalerinermi siunertamut, illuutinut aamma illumut qimatamut atugassanik.

3) Umiatsiaaqqamik inunnik angallassissutissamik pissarsinermit.”

§ 9, imm. 1, nr. 1-imi takuneqarsinnaavoq Naalackersuisut inuussutissarsiutit siuarsarnissaannut imerterutissanut tapiissuteqarsinnaasut. Taamaalilluni inuussutissarsiortut ingerlatsissummik taamaattumik pisariaqartitsisinnaanerannut inatsimmi periarfissaqarpoq. Aningaasat taakku aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutigineqartarput. Nittaattarnerup annertussusaa aasalernerani piffissap ingerlanerani ajorteriassappat aningaasanut inatsimmi siunertamut kontomut 51.03-mut aningaasanut inatsit atorlugu nussuisinnaanermit

⁴ IBID

aningaasanillu amerlanernik nikisitsisinnanermut Inatsisartut periarfissaqarput, taamaalilluni nunalerinermi inuussutissarsiut annertunerusumik taarsigassarsisissallugu periarfissaalissaaq, tamatumani inuussutissarsiut silap allanngorarnerani ajornartorsiutit pitsaaliornissaanut periarfissaqarluni. Taamatuttaaq Ataatsimiititaliap maluginiarpaa silamik ajornartorsiutit erseqqissarnissaat siunertaralugu Naalakkersuisut nunalerinermi soqutigisaqaqatigiit suleqatigalugit suliniuteqalersaartut.

3.2 Nunalerinermi Naalakkersuisunik siunnersuinissamut maanna periarfissaasut

Siunnersuuteqartut suliatigut ilisimannittunik suleqatigiissitanik pilersitsinissaaq kissaatigaat, taakkualu Kalaallit Nunaanni nunalerinermik inuussutissarsiutip sila pissutigalugu unammilligisassat ikiorserneqarnissaannut siunnersuutaaratarsinnaasunik saqqummiussisassasut. Isumaliutigineqarsinnaavoq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit pilersinnerisigut teknikkikkut suliatigut ilisimannilluartut aalajangiiffigisassatut siunnersuummi ujartorneqartut Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 19. november 2007-imeersoq nunalerineq pillugu Inatsisartut inasaata nr. 5, 2. maj 1996-imeersup allanngortinneqarnera (Nunalerineq pillugu siunnersuisoqatigiit piginnaasai katitigaanerallu) malillugu pilersinneqareersimannginnersut:

"Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit

§ 14a. *Naalakkersuisut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik pilersitsissapput ukuninnga ilaasortalimmik:*

- 1) *Siulittaasoq Naalakkersuisunit toqqagaq.*
- 2) *Ilaasorta q ataaseq Pinnngortitaleriffimmit inassuteqaat tunngavigalugu Naalakkersuisunit toqqagaq.*
- 3) *Ilaasortat marluk Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut toqqagaat.*
- 4) *Ilaasortat pingasut Kommune Kujallermiit toqqakkat, Nanortallip, Qaqortup aamma Narsap eqqaannit immikkut tamarmik ilaasorta q ataaseq.*
- 5) *Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suliffeqarfutaanni sulisut sinniissaat ataaseq.*
- 6) *Ilaasorta q ataaseq Neqi A/S-imit toqqagaq.*
- 7) *Ilaasorta q ataaseq Fødevareministerie-mit toqqagaq.*

Imm. 2. Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit sapinngisamik Islandimiut nunalerinermut ilisimatusarfiannit taaseqataasinnaanani peqataasartumut atatinneqassaaq. Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit pisariaqartitsineq malillugu avataanit immikkut ilisimasalinnik ikiorneqartassaaq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaaneersuunngitsumik immikkut ilisimasalinnik nunanit allaneersunik.

Imm. 3. Naalakkersuisut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit sulinerannut malittarisassiussapput Nunalerineq pillugu siunnersuisoqatigiillu missingersuusiornissaannut naatsorsuusiornissaannullu malittarisassiussallutik.

§ 14 b. *Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit apeqqutini nunalerinermut tunngasuni Naalakkersuisunut siunnersuisuupput.*

Imm. 2. Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit Naalakkersuisuisunit allatseqartinneqassapput.

§ 14. c. Naalakkersuisut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suliaasaannut piginnaatitaaffigisasaanullu maleruagassanik aalajangiisinnaapput. Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit, Naalakkersuisut sinnerlugit inatsisartut inatsisaat tassungalu atatillugu aalajangersakkat malillugit, Naalakkersuisut sinnerlugit suliaassanik suliaqarnissaanut, tassunga ilanngullugu aalajangiisinnaanermut nakkutilliisinnaanissamullu piginnaatitaanissaanut Naalakkersuisut maleruagassanik aalajangiisinnaapput. Imm. 2. Nunalerinermut Siunnersorteqarfiup Upernaviarsummilu misileraaviup aqunneqarnissaannut ingerlanneqarnissaannullu, Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit Naalakkersuisut sinnerlugit piginnaatinneqarnissaannut, Naalakkersuisut maleruagassanik aalajangersaasinnaapput.”

Soorlu § 14-mi takuneqarsinnaasoq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermi – savaateqarfinnit aamma suliatigut ilisimasalinnit – nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermut atatillugu ilisimaarinnilluartunik soqutigisaqaqatigiinnik siamasissumik katitigaavoq. Tamatuma saniatigut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit avataanit ilisimasalinnit sullinneqarnissartik periarfissaraat. Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinni ilaasortatut toqqakkat ataatsimut isigalugu nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermi pissutsini tamani suliamut tunngassutilinnik ilisimasaqarnissaat ataatsimut isigalugu naatsorsuutigisariaqarpoq. Silap allanngorarnerata kingunerisaanik unammilligassat isiginiarnerani ataatsimut isigalugu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit katitigaanermigut nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermi pisariaqartitat aalajangersimasut nalilernissaannut pitsaanerpaamik tunngavissaqartut. Taamaattumik Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq silap allanngornerarnera naapertorniarlugu Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnit Naalakkersuisunut ingerlanneqarsinnaasut suliniutaaratarsinnaasut misissueqqissaarnerillu pilersussat siunnersuineq inassuteqaatillu tunngavigalugit ingerlanneqartariaqartut. Ataatsimiititaliaq isumaqarluinnarpoq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit – aammattaarlu nunalerinerup tungaatigut suliffeqarfitsigut suliallit allat – Naalakkersuisunut attaveqassasut, silap allanngorarneri tunngavigalugit Nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermi immikkut suliniuteqarnissaq pisariaqalersutut nalilernerqarpat.

4. Ataatsimiititaliap inassutaa

Ataatsimiititaliami **amerlanerussuteqartut** Inuit Ataqaqatigiinnit, Atassummit aamma Demokratinit sinniisut siunnersuut **akuerineqassasoq** inassutigaat, siunnersuullu pillugu ima oqaaseqaateqassallutik:

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit ullumikkornit annertunerusumik suliamut pilersaarusiortoqalernissaa pingaartipparput. Taamaalilluni savaateqarnerup saniatigut nunalerinermik annertusaaneq siunissamullu silaannaap allanngoriartornerani ajunaarnersuarnut sillimanagerunissaq pillugu Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suliaasa nutarteriffigineqarluni siamasinnerulluni annertusinissaa inassutingalungu.

Kiisalu naalackersuinikkut anguniakkap Imminut pilersornerup aamma suliamut pingaartinneqarluni akuulluinnarnissaa ataatsimiititaliap pingaartippaa.

Ataatsimiititaliami **ikinnerussuteqarluni** Siumumit sinniisuutitap siunnersuut immikkut ataani allaqqasunik oqaaseqaateqarluni **akuersaarneqassanngitsoq** inassutigaa.

Siumumi ikinnerussuteqarluta oqaaseqaatiginiarparput Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit saniatigut suleqatigiissitaliamik nutaamik pilersitsiniarneq isumaqatiginngilluinnaratsigu makku pissutigalugit.

Massakkut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suliat ingerlaterigaat pitsaasut ilisimasaallu qalliinnarlugit nutaamik pilersitsoqarsinnaanngimmat, tassami siunnersuummi anguniarneqartut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnit suliarineqareerlutik ingerlanneqareermata, aammalu periarfissaqareermat nutaanik immikkut nunalerineq uumasuuteqarneq allallu pisariaqartinneqartut annertunerusumik paasisaqarfiginerorusukkunikkit immikkut ilisimasalinnik sulisitsillutillu ikiortissarsiorsinnaammata.

Aammalu Siumumi isumaqarluinnarpugut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit massakkut ingerlasut pissutsinik malinnaallutillu ilisimasaqarluartut, kiisalu sulisinnaanerat sulinerallu tamatigoorluinnartumik ingerlanneqartut ingerlatsisullu. Taamaattumik pissutissaqanngilluinnartoq nutaamik suleqatigiissitanik pilersitsinnissaq massakkummi peqareeratta sulilluartunik ilisimasaqarluartunillu.

Suleqatigiissitarmi Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit tamatigoortumik sulinerat ilisimalluaratsigu ataqqillugillu ilisimasaasa atorluarnissaat aammalu atorluarutsigit nukiit ilisimasallu siammarterneqaratik ataatsimoortinnissaat Siumumit pingaartilluinnaratsigu, taamaattumik siunnersuut tassalu Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik nutaanik pilersitsinnissaq taamatut isikkoqartillugu tapersorsinnaanngilarput.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik peqareerpugut sulilluartunik ilisimasalinnillu.

Taamatut oqaaseqarluni siulianilu allassimasutut paasinnilluni Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Hans Aronsen
Siulittaasoq

Andreas Uldum
Siulittaasup tullia

Hans Enoksen

Siverth K. Heilmann

Harald Bianco